

GENERALINIO ADVOKATO
YVES BOT IŠVADA,
pateikta 2010 m. spalio 14 d.¹

1. Šioje byloje Teisingumo Teismas turi apibrėžti teisinės apsaugos, kuri remiantis autorių teisėmis suteikiama kompiuterių programoms pagal Direktyvą 91/250/EEB², apimtį.

2. Konkrečiau kalbant, *Nejvyšší správní soud* (Aukščiausiasis administracinis teismas) (Čekijos Respublika) užduoti klausimai susiję su kompiuterio programos grafine vartotojo sąsaja. Kaip paaiškės, ši sąsaja skirta sąveikai tarp šios programos ir vartotojo sukurti. Ji leidžia intuityviau ir lengviau naudotis kompiuterio programa, pavyzdžiui, ekrane pavaizduojant piktogramas arba simbolius.

3. Taigi prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar kompiuterio programos grafinė vartotojo sąsaja yra šios programos išraiškos forma, kaip ji apibrėžiama pagal Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 dalį, ir ar dėlto jai turi būti suteikta remiantis autorių teisėmis kompiuterio programoms taikoma apsauga.

4. Be to, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tokios sąsajos transliavimas per televiziją yra kūrinio paskelbimas viešai pagal Direktyvos 2001/29/EB³ 3 straipsnio 1 dalį.

5. Šioje išvadoje nurodysiu priežastis, dėl kurių, mano nuomone, grafinė vartotojo sąsaja pati savaime nėra kompiuterio programos išraiškos forma, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 dalį, ir todėl jai negali būti taikoma šia direktyva suteikiama apsauga.

6. Tada paaiškinsiu, kodėl manau, kad kai grafinė vartotojo sąsaja yra paties autoriaus intelekto kūrinys, jai gali būti suteikiama remiantis autorių teisėmis taikoma apsauga kaip kūriniumi, vadovaujantis Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktu.

7. Galiausiai siūlysiu Teisingumo Teismui priimti tokį sprendimą: kadangi per televiziją

1 — Originalo kalba: prancūzų.

2 — 1991 m. gegužės 14 d. Tarybos direktyva dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos (OL L 122, p. 42; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 114).

3 — 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo (OL L 167, p. 10; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 17 sk., 1 t., p. 230 ir klaidų ištaisymas OL L 314, 2008 11 25, p. 16).

transliuojama grafinė vartotojo sąsaja praranda savo, kaip kūrinio, statusą, kaip jis suprantamas pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, ji nėra kūrinio viešas skelbimas pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį.

(1986–1994) priimtų susitarimų patvirtinimo Europos bendrijos vardu jos kompetencijai priklausančių klausimų atžvilgiu⁴.

9. Pagal TRIPS sutarties 10 straipsnio 1 dalį „pagal Berno konvenciją (1971) kompiuterinės programos, pradinės ir dalykinės, turi būti saugomos kaip literatūros kūriniai“.

I — Teisinis pagrindas

2. Autorių teisių sutartis

A — Tarptautinė teisė

10. Pasaulinės intelektinės nuosavybės organizacijos (PINO) autorių teisių sutartis, priimta 1996 m. gruodžio 20 d. Ženevoje, Europos bendrijos vardu buvo patvirtinta 2000 m. kovo 16 d.⁵ Tarybos sprendimu 2000/278/EB.

1. TRIPS sutartis

8. Sutartis dėl intelektinės nuosavybės teisių aspektų, susijusių su prekyba, pateikta Pasaulio prekybos organizacijos (PPO) steigimo sutarties 1C priede, buvo pasirašyta Marakeše 1994 m. balandžio 15 d. ir patvirtinta 1994 m. gruodžio 22 d. Tarybos sprendimu 94/800/EB dėl daugiašalių derybų Urugvajaus raunde

11. PINO autorių teisių sutarties 4 straipsnyje numatyta, kad, „kaip apibrėžta Berno konvencijos 2 straipsnyje, kompiuterio programos yra saugomos kaip literatūros kūriniai. Tokia apsauga taikoma kompiuterio programoms, išreikštomis bet koku būdu ar forma“.

4 — OL L 336, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 21 t., p. 80, toliau – TRIPS sutartis.

5 — OL L 89, p. 6; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 11 sk., 33 t., p. 208.

12. PINO autorių teisių sutartyje nepateikiama kompiuterio programos sąvoka. Tačiau vykstant parengiamiesiems darbams pasirašiusiosios šalys susitarė dėl toliau nurodomos apibrėžties. Kompiuterio programa – tai visuma komandų, kuriomis, užfiksuotomis kompiuteriui suprantamoje laikmenoje, galima nurodyti kompiuteriui, kuriuo galima tvarkyti informaciją, nustatyti, atlikti ar įvykdyti konkrečią funkciją, užduotį ar pasiekti rezultatą⁶.

pirmiausia apsiriboti reikalavimu, kad valstybės narės numatytų kompiuterių programų apsaugą, panašią į literatūros kūrinių autorių teisių apsaugą, ir nustatytų, kam tokia apsauga turi būti taikoma, bei numatytų išimtinės teises, kuriomis asmenys, kuriems taikoma apsauga, galėtų remtis duodami leidimą tam tikriems veiksams ar juos drausdami, ir tokios apsaugos terminą.

B — Sąjungos teisė

1. Direktyva 91/250

13. Direktyva 91/250 siekiama derinti kompiuterių programų teisinės apsaugos srities valstybių narių teisės aktus apibrėžiant minimalų apsaugos lygį⁷.

14. Šios direktyvos šeštoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad Sąjungos teisinė bazė dėl kompiuterių programų apsaugos gali

15. Direktyvos 91/250 1 straipsnis suformuluotas taip:

„1. Vadovaudamasi šios direktyvos nuostatomis, valstybės narės taiko kompiuterių programoms tokių autorių teisių apsaugą kaip ir literatūros kūriniams, apibrėžtiems pagal Berno konvenciją dėl literatūros ir meno kūrinių apsaugos. Šioje direktyvoje sąvoka „kompiuterio programa“ apima ir parengiamąją projekcinę medžiagą.

2. Šioje direktyvoje numatyta apsauga taikoma kompiuterio programos išraiškai bet kuria forma. Pagal šią direktyvą autorių teisių apsauga netaikoma idėjoms ir principams, kuriais remiasi kompiuterio programos elementai, įskaitant elementus, kuriais remiasi jos sąsajos.

6 — Apibrėžtį, kurią PINO pateikė savo tipinėse nuostatose dėl kompiuterio programų apsaugos, žr. PINO interneto svetainėje (http://www.wipo.int/edocs/mdocs/copyright/en/wipo_ip_cm_07/wipo_ip_cm_07_www_82573.doc).

7 — Žr. šios direktyvos pirmą, ketvirtą ir penktą konstatuojamąsias dalis.

3. Kompiuterio programai taikoma apsauga, jei ji yra originali ta prasme, kad tai – paties autoriaus intelekto kūrinys. Teisei į apsaugą nustatyti netaikomi jokie kiti kriterijai.“

19. Pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį „valstybės narės nustato autoriams išimtinę teisę leisti arba uždrausti bet kokią savo kūrinių viešą skelbimą laidais ar bevielėmis ryšio priemonėmis, įskaitant savo kūrinių padarymą viešai prieinamais tokiu būdu, kad visuomenės nariai galėtų juos pasiekti individualiai pasirinktoje vietoje ir pasirinktu laiku“.

2. Direktyva 2001/29

16. Direktyva 2001/29 reglamentuojama teisinė autorių teisių ir gretutinių teisių apsauga vidaus rinkos sistemoje, ypač atsižvelgiant į informacinę visuomenę⁸.

17. Ši direktyva taikoma nepažeidžiant galiojančių nuostatų, susijusių būtent su kompiuterių programų teisine apsauga⁹.

18. Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punkte nurodyta, kad valstybės narės nustato išimtinę teisę autoriams leisti arba uždrausti tiesiogiai ar netiesiogiai, laikinai ar nuolat bet kuriuo būdu ir bet kuria forma atgaminti visą jų kūrinių arba jo dalį.

C — Nacionalinė teisė

20. Direktyva 91/250 buvo perkelta į Čekijos teisės sistemą 2000 m. balandžio 7 d. Įstatymu Nr. 121/2000 dėl autorių teisių, gretutinių teisių ir dėl kai kurių įstatymų pakeitimo¹⁰ (*zákon č. 121/2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů*).

21. Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 1 dalį autorių teisės objektas – bet koks literatūros kūrinys ir bet koks autoriaus sukurtas meno kūrinys, išreikštas bet kokia objektyviai suvokiama forma, įskaitant elektroninę, nuolatinę arba laikiną formą, neatsižvelgiant į jo apimtį, tikslą ar būdą reikšmę.

8 — Žr. šios direktyvos 1 straipsnio 1 dalį.

9 — Žr. Direktyvos 2001/29 1 straipsnio 2 dalies a punktą.

10 — 121/2000 Sb., toliau – Autorių teisių įstatymas.

22. Šio įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad kompiuterio programa taip pat yra kūrinys, jeigu ji yra originali, t. y. jeigu ji yra paties autoriaus intelekto kūrinys.

23. Pagal Autorių teisių įstatymo 65 straipsnio 1 dalį kompiuterio programa, įskaitant parengiamuosius projektinius elementus, yra saugoma kaip literatūros kūrinys, neatsižvelgiant į formą, kuria ji išreikšta. Šio įstatymo 65 straipsnio 2 dalyje nurodyta, kad idėjos ir principai, kuriais grindžiamas bet kuris kompiuterio programos elementas, įskaitant elementus, kuriais grindžiamos jos sąsajos, šiuo įstatymu nesaugomi.

25. 2001 m. liepos 20 d. sprendimu *Ministerstvo kultury* ši prašymą atmetė. Todėl BSA 2001 m. rugpjūčio 6 d. dėl jo pateikė skundą; šis skundas 2001 m. spalio 31 d. buvo taip pat atmestas.

26. 2001 m. spalio 31 d. BSA ši sprendimą apskundė *Vrchní soud v Praze* (Prahos aukštesnysis teismas). *Nejvyšší správní soud* (Aukščiausiasis administracinis teismas), kuriam buvo perduota ši byla, ši sprendimą panaikino.

27. Taigi *Ministerstvo kultury* 2004 m. balandžio 14 d. priėmė naują sprendimą, kuriuo vėl atmetė BSA prašymą. Ši pareiškė skundą dėl naujo sprendimo *Ministerstvo kultury*. 2004 m. liepos 22 d. sprendimu 2004 m. balandžio 14 d. sprendimas buvo panaikintas.

II — Faktinės aplinkybės ir pagrindinė byla

24. 2001 m. balandžio 9 d. *Ministerstvo kultury* pateiktu prašymu, kuris iš dalies pakeistas 2001 m. birželio 12 d. laišku, *Bezpečnostní softwarová asociace — Svaz softwarové ochrany* (Programinės įrangos apsaugos asociacija, toliau – BSA) paprašė leidimo kolektyviai administruoti turtines kompiuterių programų autorių teises pagal Autorių teisių įstatymo 98 straipsnį.

28. Galiausiai *Ministerstvo kultury* 2005 m. sausio 27 d. priėmė naują sprendimą, kuriuo dar kartą atmetė BSA prašymą. Visų pirma ji nurodė, kad pagal Autorių teisių įstatymą saugomas tik kompiuterių programų objektinis kodas ir pirminis programos tekstas ir visiškai nesaugoma grafinė vartotojo sąsaja. BSA dėl šio sprendimo pateikė skundą *Ministerstvo kultury*. Kadangi šis skundas 2005 m. birželio 6 d. sprendimu buvo atmestas, BSA pateikė ieškinį *Městský soud v Praze* (Prahos miesto teismas), kuris patvirtino *Ministerstvo*

kultury poziciją. BSA dėl *Městský soud v Praze* pateikė apeliacinį skundą *Nejvyšší správní soud*.

Direktyvos 2001/29 <...> 3 straipsnio 1 dalį“

III — Prejudiciniai klausimai

29. Suabejojęs dėl Sąjungos teisės nuostatų aiškinimo, *Nejvyšší správní soud* nusprendė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar <...> Direktyvos 91/250 <...> 1 straipsnio 2 dalį reikia aiškinti taip, kad, siekiant apsaugoti autorių teises į kompiuterio programą kaip į taikant [šią] direktyvą saugomą autorių kūrinių, „kompiuterio programos išraiška bet kuria forma“ reiškia ir kompiuterio programos arba jos dalies grafinę vartotojo sąsają?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar transliavimas per televiziją, kuris leidžia visuomenei jutimiškai suvokti kompiuterio programos arba jos dalies grafinę vartotojo sąsają be galimybės aktyviai tą programą valdyti, yra viešas autorinio kūrinio arba jo dalies skelbimas, kaip tai apibrėžiama pagal <...>

IV — Analizė

A — *Dél Teisingumo Teismo kompetencijos*

30. Savo prašyme priimti prejudicinį sprendimą nacionalinis teismas atkreipia dėmesį į tai, kad jo atžvilgiu galima remtis Teisingumo Teismo kompetencijos atsakyti į jo pateiktus klausimus nebuvimu.

31. Iš tiesų pagrindinės bylos faktinės aplinkybės susiklostė iki Čekijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą dienos.

32. Remiantis nusistovėjusia teismo praktika, Teisingumo Teismas turi kompetenciją aiškinti direktyvas tik tiek, kiek tai susiję su jų taikymu naujojoje valstybėje narėje nuo jos įstojimo į Europos Sąjungą dienos¹¹.

¹¹ — Be kita ko, žr. 2006 m. sausio 10 d. Sprendimą *Ynos* (C-302/04, Rink. p. I-371, 36 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

33. Vis dėlto Teisingumo Teismas 2007 m. birželio 14 d. Sprendime *Telefónica O2 Czech Republic*¹² nurodė, kad aptariamoje pagrindinėje byloje ginčijamas sprendimas priimtas po valstybės narės įstojimo į Sąjungą datos ir kad šiuo sprendimu reguliuojama būsima, o ne buvusi situacija, taip pat, kad nacionalinis teismas klausia Teisingumo Teismo dėl pagrindinėje byloje taikomų Sąjungos teisės aktų. Paskui Teisingumo Teismas nurodė, kad prejudiciniai klausimai susiję su Sąjungos teisės išaiškinimu, todėl jis priima sprendimą iš principo neprivalėdamas nagrinėti aplinkybių, kurios paskatino nacionalinius teismus pateikti jam klausimus ir į kurias atsižvelgiant ketinama taikyti paprašytas išaiškinti Sąjungos teisės nuostatas¹³.

34. Nors byloje, kurioje priimtas tas sprendimas, aplinkybės susiklostė iki Čekijos Respublikos įstojimo į Europos Sąjungą, pagrindinėje byloje ginčijamas sprendimas buvo priimtas po įstojimo¹⁴. Todėl Teisingumo Teismas padarė išvadą, jog turi kompetenciją priimti sprendimą dėl nacionalinio teismo prejudicinių klausimų.

35. Šioje byloje situacija yra tokia pati. Iš tiesų matėme, kad *Ministerstvo kultury* pirmas sprendimas buvo priimtas 2001 m. liepos 20 d., t. y. iki Čekijos Respublikos įstojimo į

Sąjungą. BSA pateikęs kelis skundus ir *Ministerstvo kultury* juos atmetus, 2005 m. sausio 27 d. ši priėmė naują sprendimą, kuriuo vėl atmetė BSA prašymą.

36. Kadangi BSA nepasisėkė užginčyti naujo sprendimo *Ministerstvo kultury*, ji kreipėsi į *Městský soud v Praze* dėl jo panaikinimo.

37. Pastarasis patvirtino *Ministerstvo kultury* poziciją, todėl BSA pateikė apeliacinį skundą *Nejvyšší správní soud*.

38. Taigi, kalbama apie po Čekijos Respublikos įstojimo į Sąjungą priimtą sprendimą, t. y. 2005 m. sausio 27 d. sprendimą, dėl kurio iškelta pagrindinė byla.

39. Be to, šiuo sprendimu siekiama sureguliuoti būsimą situaciją, nes problema susijusi su BSA atliekamu kolektyviniu autorių turtnių teisių į kompiuterių programas administravimu, o prejudiciniai klausimai susiję su Sąjungos teisės nuostatų išaiškinimu.

40. Todėl, atsižvelgdamas į šias aplinkybes, manau, jog Teisingumo Teismas turi kompetenciją atsakyti į prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prejudicinius klausimus.

12 — C-64/06, Rink. p. I-4887.

13 — 21 ir 22 punktai bei juose nurodyta teismo praktika.

14 — 19 ir 20 punktai.

B — *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

41. Pirmuoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar grafinė vartotojo sąsaja yra kompiuterio programos išraiška bet kuria forma pagal Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 dalį, todėl jai taikoma kompiuterių programų autorių teisių apsauga.

42. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui sunkumų kilo dėl to, kad šioje direktyvoje neapibrėžiama kompiuterio programos sąvoka. Atsakant į šį nacionalinio teismo pateiktą klausimą iš tiesų reikia nagrinėti minėta direktyva suteiktos apsaugos objektą ir apimtį.

43. Norint atsakyti į šį klausimą būtina pirmiausia išsiaiškinti, ką apima ši sąvoka pagal Direktyvą 91/250, kad paskui būtų galima nustatyti, ar grafinė vartotojo sąsaja yra šios sąvokos išraiškos forma.

44. Išnagrinėjęs kompiuterio programos sąvoką, nurodysiu priežastis, dėl kurių, mano nuomone, grafinė vartotojo sąsaja nėra kompiuterio programos išraiškos forma pagal Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 dalį ir todėl

jai negali būti taikoma šia direktyva suteikta apsauga. Paskui paaiškinsiu, kodėl manau, kad ši sąsaja gali būti saugoma pagal bendrąją autorių teisių apsaugos teisę.

1. Dėl kompiuterio programos sąsajos sąvokos

45. Direktyvos 91/250 1 straipsnio 1 dalyje nurodyta, kad kompiuterio programoms taikoma tokia autorių teisių apsauga kaip ir literatūros kūriniams. Šioje direktyvoje nepateikiama jokia kompiuterio programos apibrėžtis, o tik nurodoma, kad ji taip pat apima parengiamąjį projektinį darbą¹⁵.

46. Nepateikti apibrėžties buvo aiški Sąjungos teisės aktų leidėjo valia. Iš tiesų direktyvos pasiūlyme¹⁶ Europos Bendrijų Komisija nurodė, jog „ekspertai teigia, kad direktyvoje nurodyta to, kas sudaro programą, apibrėžtis

15 — Direktyvos septyntoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad „šioje direktyvoje sąvoka „kompiuterio programa“ apima bet kokios formos programas, įskaitant ir tas, kurios yra įrašytos į kompiuterinę įrangą; kadangi ši sąvoka taip pat apima parengiamąjį projektinį darbą siekiant sukurti kompiuterio programą, jei tokio parengiamojo darbo esmė yra kompiuterinės programos sukūrimas vėlesniame etape“.

16 — Tarybos direktyvos dėl kompiuterio programų teisinės apsaugos pasiūlymas (OL C 91, 1989, p. 4, toliau – direktyvos pasiūlymas).

neišvengiamai pasentų, jeigu dėl technologijos pažangos pakistų programų pobūdis, apie kurį žinoma šiuo metu¹⁷.

47. Tačiau nors Sąjungos teisės aktų leidėjas atsisakė apibrėžti kompiuterio programos sąvoką, kuri galėtų greitai tapti nebeaktuali, šiame direktyvos pasiūlyme Komisija pateikė naudingos informacijos. Taigi buvo pažymėta, kad ši sąvoka apima visas instrukcijas, kuriomis siekiama, kad informaciją tvarkanti sistema, vadinama kompiuteriu, atliktų funkcijas¹⁸. Komisija taip pat nurodė, kad šiame technikos vystymosi etape terminas programa reiškia bet kokios formos, kalbos, žymėjimo ar kodo, visumos instrukcijų, kuriomis leidžiama kompiuteriui atlikti specialią užduotį ar funkciją, išraišką¹⁹.

48. Komisija pridūrė, jog šis terminas turi apimti visų formų programas, kurias gali suvokti žmogus arba eksploatuoti mašina, kuriomis

17 — Žr. 1 straipsnio 1 dalies pirmą pastraipą, įtvirtintą direktyvos pasiūlymo antroje dalyje „Specialiosios nuostatos“.

18 — Žr. 1.1 punktą, įtvirtintą direktyvos pasiūlymo pirmoje dalyje „Bendrosios nuostatos“. Taip pat žr. 6 išnašą.

19 — Žr. 1 straipsnio 1 dalies antrą pastraipą, įtvirtintą direktyvos pasiūlymo antroje dalyje.

remiantis buvo arba gali būti sukurta programa, leidžianti mašinai atlikti savo funkciją²⁰.

49. Iš tiesų Komisija kalba apie žodinius elementus, kurie yra kompiuterio programos pagrindas, t. y. apie pirminį tekstą ir objektyvų kodą. Kompiuterio programą pirmiausia sudaro programuotojo parengtas pirminis programos tekstas. Ši iš žodžių sudarytą kodą žmogus supranta. Tačiau jo negali vykdyti mašina. Kad ji galėtų tai daryti, jis turi būti išverstas į dvejetainės formos mašinos kalbą, dažniausiai sudarytą iš skaičių 0 ir 1. Tai vadinama objektyviu kodu.

50. Taigi šie kodai – tai kompiuterio programos parengimas pirmiausia žmogui, paskui mašinai suprantama kalba. Jais išreiškiama programuotojo idėja ir todėl neįvyksta jokių abejonių, kad jiems taikoma Direktyva 91/250 suteikiama autorių teisių apsauga.

51. Be to, ši išvada patvirtinama TRIPS sutarties 10 straipsnio 1 dalyje, kurioje numatyta, kad kompiuterių programos, nepaisant to, ar jos išreikštos pirminiu tekstu, ar objektyviu kodu, pagal Berno konvenciją saugomos kaip literatūros kūriniai.

20 — Žr. 1 straipsnio 1 dalies trečią pastraipą, įtvirtintą direktyvos pasiūlymo antroje dalyje.

52. Taigi kyla klausimas, ar grafinė vartotojo sąsaja, kuri yra kompiuterio programos rezultatas ekrane, yra šios programos išraiškos forma ir ar jai taikoma pagal Direktyvą 91/250 suteikiama apsauga.

2. Dėl kompiuterio programos išraiškos bet kuria forma sąvokos

53. Direktyvos 91/250 dešimtoje konstatuojamojoje dalyje nurodyta, kad kompiuterio programos funkcija – palaikyti ryšį ir dirbti kartu su kitais kompiuterinės sistemos komponentais ir su naudotojais. Dėl to reikia loginio ir tam tikrais atvejais fizinio tarpusavio sujungimo ir sąveikos, kad visi programinės ir kompiuterinės įrangos elementai dirbtų su kita programine ir kompiuterine įranga ir naudotojais visais būdais, kuriais jie turi veikti. Paskui nurodyta, jog tos programos dalys, kurios užtikrina tokį programinės ir kompiuterinės įrangos elementų sujungimą ir sąveiką, paprastai vadinamos „sąsajomis“²¹.

54. Informatikos srityje sąsaja yra kelių formų, kurias galima sugrupuoti į kategorijas, t. y. fizinės sąsajos ir loginės ar programinės

sąsajos. Fizinės sąsajos apima visų pirma įrangą, kaip antai kompiuterio ekranas, klaviatūra arba pelė.

55. Prie loginių sąsajų priskirtinos sujungimo sąsajos, kurios yra programinėje įrangoje ir kuriomis galima palaikyti ryšį su kitais kompiuterinės sistemos elementais, ir sąveikos sąsajos, kurioms priklauso grafinė vartotojo sąsaja.

56. Iš tiesų grafinė vartotojo sąsaja, paprastai vadinama „look and feel“, leidžia bendravimą tarp programos ir vartotojo. Turima omeny, pavyzdžiui, ekrane matomos piktogramos arba simboliai, langai arba slankiojantis meniu. Dėl jos galima sąveika tarp programos ir vartotojo. Ši sąveika gali reikšti tiesiog informacijos perdavimą, bet taip pat gali leisti vartotojui komandomis perduoti instrukcijas kompiuterio programai. Taip yra, pavyzdžiui, tuo atveju, kai pažymėjus pele rinkmena perkeliama į šiukšlių dėžę arba teksto apdoravimo programoje duodamos komandos „kopijuoti“ ir „klijuoti“.

57. Dėl toliau nurodomų priežasčių nematau, kad grafinė vartotojo sąsaja yra kompiuterio programos išraiškos forma ir kad jai

21 — Žr. šios direktyvos vienuoliktą konstatuojamąją dalį.

galima taikyti kompiuterio programoms taikomą teisinę apsaugą.

Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 daliai ketino suteikti būtent tokią reikšmę.

58. Direktyva 91/250 siekiamas tikslas – apsaugoti kompiuterių programas nuo bet kio atgaminimo be teisės savininko leidimo²².

62. Beje, dėl šios priežasties kompiuterio programai taikomomis autorių teisėmis taip pat saugomas parengiamasis projektinis darbas, jei jis leidžia sukurti tokią programą²³.

59. Mano nuomone, kompiuterio programai taikomų autorių teisių specifika yra tai, kad, kitaip nei kitais šia teise saugomais kūriniais, kurie tiesiogiai susiję su žmogaus jutimais, kompiuterio programa atliekama taikomoji funkcija, todėl ji yra saugoma.

63. Šis darbas gali apimti, pavyzdžiui, programuotojo sukurtą struktūrą ar schemą, kurias būtų galima perrašyti į pirminį programos tekstą ir objektinį kodą, ir dėl to mašina galėtų vykdyti kompiuterio programą²⁴. Ši programuotojo parengta schema gali būti prilyginta filmo scenarijui.

60. Iš tiesų šios išvados 47 punkte nurodyta, kad kompiuterio programa reiškia visumos instrukcijų, kuriomis siekiama leisti kompiuteriui atlikti specialią užduotį ar funkciją, išraišką.

64. Todėl manau, kad kompiuterio programos išraiška bet kokia forma reiškia išraiškos formą, kurią vieną kartą panaudojus kompiuterio programa gali atlikti užduotį, kuriai vykdyti ji buvo sukurta.

61. Todėl manau: kad ir kokia būtų kompiuterio programos išraiškos forma, ši forma turi būti saugoma, jeigu ją atgaminus būtų atgaminama pati kompiuterio programa, taip leidžiant kompiuteriui atlikti savo funkciją. Mano nuomone, Sąjungos teisės aktų leidėjas

23 — Žr. šios direktyvos septintą konstatuojamąjį dalį ir 1.1 punktą, įtvirtintą direktyvos pasiūlymo pirmoje dalyje.

24 — Dėl glausto programinės įrangos parengimo apibūdinimo žr. C. Caron „Droits d’auteur et droits voisins“, 2-asis leidimas, Paryžius, Litec, 2009, p. 134 ir 135, bei A. Strowel ir E. Derclaye „Droit d’auteur et numérique: logiciels, bases de données, multimédia: droit belge, européen et comparé“, Bruxelles, Bruylant, 2001, p. 181 ir 182.

22 — Žr. šios direktyvos pirmą ir antrą konstatuojamąsias dalis.

65. Tačiau paprasta grafine vartotojo sąsaja negalima pasiekti tokio rezultato, nes ją atgaminus neatgaminama pati kompiuterio programa. Beje, skirtingą pirminį tekstą ir objektinį kodą turinčios kompiuterio programos gali turėti tą pačią sąsają. Todėl grafine vartotojo sąsaja neatskleidžia kompiuterio programos. Ji leidžia lengviau ir patogiau ja naudotis.

66. Taigi, mano nuomone, grafine vartotojo sąsaja nėra kompiuterio programos išraiškos forma, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 dalį.

67. Padarius priešingą išvadą, kompiuterio programai ir todėl pradiniam kodui bei objektiniam kodui būtų suteikta apsauga vien dėl to, kad grafine vartotojo sąsaja galėtų būti atgaminta, ir tai būtų padaryta net nepatikrinus ją sudarančių kodų originalumo, o tai akivaizdžiai prieštarautų šios direktyvos 1 straipsnio 3 daliai, kurioje numatyta, jog „kompiuterio programai taikoma apsauga, jei ji yra originali ta prasme, kad tai – paties autoriaus intelekto kūrinys“.

68. Dėl šių priežasčių manau, kad grafine vartotojo sąsaja nėra kompiuterio programos išraiškos forma, kaip ji suprantama pagal minėtos direktyvos 1 straipsnio 2 dalį, todėl jai negali būti taikoma Direktyva 91/250 suteikiama apsauga.

69. Vis dėlto nemanau, kad tokia sąsaja niekada negali būti saugoma.

3. Grafinės vartotojo sąsajos apsauga pagal bendrąją autorių teisių apsaugos teisę

70. Nors grafine vartotojo sąsaja negali būti laikoma kompiuterio programos išraiška ir todėl negali būti saugoma būtent kaip išraiška, manau, kad jai vis dėlto gali būti taikoma apsauga, remiantis bet kuriam literatūros ar meno kūriniui taikomomis autorių teisėmis pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą.

71. Pagal 2009 m. liepos 16 d. Sprendime *Infopaq International*²⁵ suformuluotą teismo praktiką autorių teisės gali būti taikomos originaliam kūriniui, t. y. jeigu jis yra paties autoriaus intelekto kūrinys²⁶.

72. Mano nuomone, nekyla jokių abejonių, kad grafine vartotojo sąsaja gali būti intelekto kūrinys.

25 — C-5/08, Rink. p. I-6569.

26 — 37 punktas.

73. Tokiai sąsajai sukurti reikia didelių autoriaus intelekto pastangų, kaip ir rašant knygą ar kuriant muziką. Iš tiesų grafinė vartotojo sąsaja apima programuotojo sukurtą sudėtingą struktūrą²⁷. Jis naudoja programavimo kalbą, kuria, kai jai suteikiama tam tikra struktūra, galima sukurti specialios komandos mygtuką, pavyzdžiui, „kopijuoti – klijuoti“, arba atlikti veiksmą, kaip antai paspaudimas du kartus ant aplanko norint jį atidaryti arba ant piktogramos norint sumažinti atidarytą langą.

74. Tačiau nors norint sukurti grafinę vartotojo sąsają reikia intelekto pastangų, pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a dalį dar reikia, kad ji būtų originalus kūrinys, t. y. kad ji būtų paties autoriaus intelekto kūrinys²⁸, kaip nurodė Teisingumo Teismas.

75. Sunkumai nustatyti, ar grafinė vartotojo sąsaja yra originali, susiję su tuo, kad daugumos ją sudarančių elementų tikslas yra funkcinis, nes jais siekiama palengvinti naudojimąsi kompiuterio programa. Todėl šie elementai gali būti išreikšti tik tam tikrais būdais, nes, kaip nurodė Komisija savo

rašytinėse pastabose²⁹, išraišką lemia šių elementų atliekama techninė funkcija. Taip yra, pavyzdžiui, pelės, kuri juda ekrane ir kuria pasirenkamas komandos mygtukas, siekiant, kad jis pradėtų veikti, arba slankiojančio meniu, kuris pasirodo, kai yra atidaryta tekstinė rinkmena, atveju.

76. Tokiais atvejais, man atrodo, kad originalumo kriterijus nėra tenkinamas, nes įvairūs idėjos įgyvendinimo būdai yra tokie riboti, kad idėja sutampa su išraiška. Jei tokia galimybė egzistuotų, tam tikroms bendrovėms būtų suteiktas monopolis kompiuterių programų rinkoje, taip šioje rinkoje labai sustabdant kūrimą ir naujoves, o tai prieštarautų Direktyvos 2001/29 tikslui³⁰.

77. Todėl, mano nuomone, nacionalinis teismas kiekvienu atveju turės patikrinti, ar, atsižvelgiant į autoriaus pasirinkimą, į jo sukurtą grafinės vartotojo sąsajos kombinaciją ir apipavidalinimą, ji yra paties autoriaus intelekto kūrinys, nevertindamas detalių, kurių išraišką lemia jų techninė funkcija.

27 — Grafinės sąsajos sukūrimo pavyzdį galima rasti interneto svetainėje <http://s.sudre.free.fr/Stuff/Interface.html>.

28 — Žr. minėto Sprendimą *Infopaq International* (37 punktus).

29 — Žr. 36 ir 37 punktus.

30 — Žr. šios direktyvos 2 ir 4 konstatuojamąsias dalis.

78. Atsižvelgdamas į visus pateiktus vertinimus, manau, kad grafinė vartotojo sąsaja nėra kompiuterio programos išraiškos forma, kaip ji suprantama pagal Direktyvos 91/250 1 straipsnio 2 dalį, todėl jai negali būti taikoma šia direktyva suteikiama apsauga. Tačiau kai grafinė vartotojo sąsaja yra jos autoriaus intelekto kūrinys, jai gali būti taikoma autorių teisių suteikiama apsauga kaip kūriniiui, vadovaujantis Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktu.

81. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas abejoja, ar tokia sąsaja gali būti skelbiama viešai, kaip numatyta Direktyvos 2001/29 3 straipsnio 1 dalyje, nes ši sąsaja platinama televizijos ekrane pasyviai ir žiūrovai negali naudotis šia sąsaja ir net prieiti prie kompiuterio ar kitos įrangos, kuria galima duoti komandas.

C — Dėl antrojo prejudicinio klausimo

82. Mano nuomone, paprasčiausias grafinės vartotojo sąsajos transliavimas per televiziją nėra viešas skelbimas, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą ir 3 straipsnio 1 dalį.

79. Savo antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia išsiaiškinti, ar grafinės vartotojo sąsajos transliavimas per televiziją yra viešas skelbimas, kaip numatyta Direktyvos 2001/29 3 straipsnio 1 dalyje.

83. Iš tiesų šios išvados 56 punkte nurodžiau, kad grafinė vartotojo sąsaja siekiama leisti sąveiką tarp kompiuterio programos ir vartotojo. Tokios sąsajos tikslas – leisti vartotojui paprasčiau naudotis šia programa.

80. Per 2010 m. rugsėjo 2 d. posėdį šalys pateikė kelis grafinės vartotojo sąsajos platinimo televizijos ekrane pavyzdžius. Tai, pavyzdžiui, galėtų būti lentelės su rinkimų rezultatais pateikimas ekrane transliuojant su rinkimais susijusią laidą.

84. Taigi grafinė vartotojo sąsaja skiriasi nuo kitų kūrinių, kurie saugomi pagal bendrąją autorių teisių apsaugos teisę, dėl ypatingo pobūdžio. Jos originalumas susijęs su apipavidalinimu, perdavimo vartotojui būdu, kaip galimybė perduoti komandas mygtukais arba atidaryti langus.

85. Transliuojama televizijos ekrane ši sąsaja praranda savo originalumą dėl to, kad tampa neįmanoma užtikrinti sąveikos su vartotoju, kuri yra esminis ją sudarantis elementas. organizacija televizijos ekranuose perduoda ir visuomenei skelbia ne kūrinį.

86. Todėl, praradusi savo esminį elementą, grafinė vartotojo sąsaja nebeatitinka kūrinio apibrėžties pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą. Taigi transliavimą atliekanti

87. Dėl šių priežasčių manau: kadangi per televiziją transliuojama grafinė vartotojo sąsaja praranda savo, kaip kūrinio pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, statusą, toks transliavimas negali būti laikomas kūrinio viešu skelbimu, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį.

V — Išvada

88. Atsižvelgdamas į visus pateiktus vertinimus, siūlau Teisingumo Teismui taip atsakyti *Nejvyšší správní soud*:

„1. Grafinė vartotojo sąsaja nėra kompiuterio programos išraiškos forma, kaip ji suprantama pagal 1991 m. gegužės 14 d. Tarybos direktyvos 91/250/EEB dėl kompiuterių programų teisinės apsaugos 1 straipsnio 2 dalį, todėl jai negali būti taikoma šia direktyva suteikiama apsauga.

2. Kai grafinė vartotojo sąsaja yra jos autoriaus intelekto kūrinys, jai gali būti taikoma autorių teisių suteikiama apsauga kaip kūriniai, vadovaujantis 2001 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2001/29/EB dėl autorių teisių ir gretutinių teisių informacinėje visuomenėje tam tikrų aspektų suderinimo 2 straipsnio a punktu.

3. Kadangi per televiziją transliuojama grafinė vartotojo sąsaja praranda savo, kaip kūrinio pagal Direktyvos 2001/29 2 straipsnio a punktą, statusą, toks transliavimas negali būti laikomas kūrinio viešu skelbimu, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 3 straipsnio 1 dalį.“